

DJEČJA PERCEPCIJA KOMUNIKACIJE U OBITELJI

MARIJA LEBEDINA-MANZONI, TIHANA DELIĆ I ANTONIJA ŽIŽAK

Primljeno: svibanj 2001.
Prihvaćeno: listopad 2001.

Izvorni znanstveni rad
UDK: 316.77

Ispitivana je percepcija sadržaja, funkcija i tipovi interpersonalne komunikacije u obiteljima ispitanika te utvrđena razlika u percepciji obilježja komunikacije u obiteljima djece različitih životnih statusa (učenika srednjih škola, korisnika CZSS i korisnika tretmana specijaliziranih institucija za djecu i mladež s poremećajima u ponašanju). Uzorak ispitanika činilo je 953 djece u dobi do 18 godina. Obilježja komunikacije u obitelji ispitanika ispitivana su pomoću Upitnika "Komunikacija u obitelji", autora Brajše i sur. Faktorskom analizom izolirano je 18 faktora prvog reda i 3 faktora drugog reda. Diskriminativnom analizom dobivene su dvije diskriminativne funkcije koje govore o razlici između tri ispitivane grupe, a očituju se kroz subjektivni doživljaj ispitanika. Prva diskriminativna funkcija govori o prisilnoj, zlonamjernoj komunikaciji koja naglašava individualnost i nepostojanje kvalitetne interakcije između roditelja i djece. Druga diskriminativna funkcija govori o postojanju formalne komunikacije, ali bez sadržaja i kvalitete. Rezultati su pokazali kako adolescenti ispitivanog uzorka percipiraju da je komunikacija u obitelji sadržajno bogatija na razini obiteljskog zajedništva i sporazumijevanja, u odnosu na funkciji zadovoljenje potreba pojedinog člana obitelji i suradnje među njima.

Ključne riječi: komunikacija, obitelj, adolescenti

Uvod

Proučavanje ljudske komunikacije izazov je koji su prihvatili znanstvenici i stručnjaci današnjice, ali korijeni zanimanja za komunikaciju sežu u daleku povijest starih civilizacija. Grčki filozof Sokrat smatrao je potrebnim precizno definirati značenja riječi, kako bi se izbjegao nesporazum, no on i njegovi suvremenici prihvatili su zadatak koji nije bilo moguće riješiti. Teško je i gotovo nemoguće definirati pojam na način koji će biti prihvatljiv svima. Početkom 20-tog stoljeća istraživanja interpersonalne komunikacije stavljena su u službu proučavanja razvoja ličnosti i tada započinje nagli razvoj znanosti na tom području (Reardon, 1998).

Znanstvenici današnjice razumiju kompleksnost komunikacije kao cjeline u kojoj se informacije, simboli, razlozi zbog kojih dvije ili više osoba prihvaćaju komunikaciju, učinci i uspješnost komunikacije povezuju u proces, a osnovni elementi tog procesa su pošiljalatelj, poruka, kanal i primatelj. Informacije i simboli su verbalne i neverbalne poruke koje šalju pošiljalatelj i primatelj, a sastoje se od riječi, pogleda, tona glasa, držanja tijela, izraza lica. Komunikacija je uvijek

obostrana, bez obzira koliko je uspješna. Jedna od najznačajnijih zapreka u komuniciranju je različitost značenja koje ljudi pridaju istim riječima ili simbolima, a ta različitost proizlazi iz prethodnih iskustava, potreba i očekivanja. Da bi se izbjegli nesporazumi u komunikaciji važno je da pošiljalatelj poruke provjerava kakvo je značenje poruka imala za primatelja. Cilj kvalitetne komunikacije je da primatelj protumači poruku onako kako je to pošiljalatelj želio reći (Brajša, 1996).

Komunikacija ljudske jedinice s okolinom započinje rođenjem. Za opstanak djeteta važno je da ono šalje poruke o svojim potrebama (plač, vriska, smjeh), a ujedno se trudi shvatiti svijet oko sebe, fizički manipulirajući njime (guranje, sisanje, udaranje). Potom započinje učenje riječi (Piaget, 1959.)

Prve interakcije između roditelja i djeteta stvaraju se uz pomoć afektivne komunikacije; izrazom lica, dodirivanjem, približavanjem, udaljavanjem, držanjem tijela. Tijekom afektivne komunikacije stvara se matrica socijalne interakcije koja je osnova za svaki komunikativni čin. Ako na razini afektivne komunikacije nije došlo do odgova-